

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 8 februari 2024*

”Begäran om förhandsavgörande – Civilrättsligt samarbete – Domstols behörighet samt erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område – Förordning (EU) nr 1215/2012 – Tillämpningsområde – Artikel 25 – Avtal om domstols behörighet – Avtalsparter med säte i samma medlemsstat – Domstolen i en annan medlemsstat tilldelas behörighet att pröva tvister som uppkommit till följd av parternas avtalsförhållande – Anknytning till ett annat land”

I mål C-566/22,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Nejvyšší soud (Högsta domstolen, Tjeckien) genom beslut av den 14 juni 2022, som inkom till domstolen den 26 augusti 2022, i målet

Inkreal s. r. o.

mot

Dúha reality s. r. o.,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Arabadjiev samt domarna T. von Danwitz, P.G. Xuereb, A. Kumin (referent) och I. Ziemele,

generaladvokat: J. Richard de la Tour,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Dúha reality s. r. o., genom J. Mráz, advokát,
- Tjeckiens regering, genom M. Smolek, A. Edelmannová och J. Vlácil, samtliga i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: tjeckiska.

- Schweiz regering, av M. Kähr och L. Lanzrein, båda i egenskap av ombud,
  - Europeiska kommissionen, genom S. Noë och K. Walkerová, båda i egenskap av ombud,
- och efter att den 12 oktober 2023 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 25.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EUT L 351, 2012, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Inkreal s. r. o. och Dúha reality s. r. o. angående fastställande av vilken domstol som är territoriellt behörig att pröva ett betalningsanspråk som har framställts på grundval av Inkreals övertagande, genom subrogation, av två fordringar som FD hade gentemot Dúha reality.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 Skälen 3, 15, 19, 21, 22 och 26 i förordning nr 1215/2012 har följande lydelse:
  - ”(3) [Europeiska unionen] har som mål att bevara och utveckla ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, bland annat genom att underlätta tillgången till rättslig prövning, särskilt genom principen om ömsesidigt erkännande av domar och andra avgöranden av rättsliga myndigheter på det civilrättsliga området. I syfte att gradvis upprätta ett sådant område ska unionen besluta om åtgärder rörande samarbete i civilrättsliga ärenden som har gränsöverskridande verkningar, särskilt när det är nödvändigt för att den inre marknaden ska fungera väl.
- ...
- (15) Behörighetsbestämmelserna bör uppfylla kravet på förutsebarhet och bygga på den allmänna principen om svarandens hemvist. Det bör alltid kunna gå att bestämma vilken domstol som är behörig utifrån denna princip, utom i vissa bestämda fall när tvistens art eller hänsynen till parternas rätt att själva avtala om behörig domstol gör det berättigat att använda något annat kriterium om anknytning. ...
- ...
- (19) Parternas rätt att själva avtala om behörig domstol bör respekteras med förbehåll för de exklusiva behörighetsgrunderna i denna förordning, utom när det gäller försäkrings-, konsument- och anställningsavtal, där endast begränsad autonomi medges.

...

- (21) För att rättskipningen ska fungera väl, är det nödvändigt att minimera möjligheten för samtidiga förfaranden och att se till att oförenliga domar inte meddelas i olika medlemsstater. Det bör finnas klara och effektiva regler för att avgöra frågor om litispens och mål som har samband med varandra och för att undanröja problem som härrör från nationella skillnader när det gäller att fastställa vid vilken tidpunkt ett mål ska anses vara pågående. ...
- (22) För att göra exklusiva avtal om val av behörig domstol effektivare och förhindra rättegångsmissbruk måste det finnas möjlighet att göra undantag från den allmänna litispensregeln för att på ett tillfredsställande sätt kunna hantera situationer med parallella förfaranden. En sådan situation uppstår när en talan väcks vid en domstol som inte anges i ett exklusivt avtal om domstols behörighet och en talan därefter väcks vid den domstol som anges i avtalet rörande samma sak och målen gäller samma parter. ...

...

- (26) Det ömsesidiga förtroendet mellan de rättsvårdande myndigheterna i unionen berättigar principen om att domar som har meddelats i en medlemsstat bör erkännas i samtliga medlemsstater utan att det behövs något särskilt förfarande. Målet att minska tidsåtgången och kostnaderna i gränsöverskridande tvister gör det dessutom berättigat att avskaffa kravet på en verkställbarhetsförklaring innan verkställighet kan ske i den anmodade medlemsstaten. Följaktligen bör en dom som har meddelats av domstolarna i en medlemsstat behandlas som om den hade meddelats i den anmodade medlemsstaten.”

4 I artikel 25.1 i förordningen föreskrivs följande:

”Om parterna, oberoende av var de har hemvist, har träffat avtal om att en domstol eller domstolarna i en medlemsstat ska vara behöriga att avgöra en redan uppkommen tvist eller framtida tvister i anledning av ett bestämt rättsförhållande, ska endast den domstolen eller de domstolarna ha behörighet, såvida inte avtalet är ogiltigt på materiell grund enligt lagen i den medlemsstaten. En sådan behörighet ska vara exklusiv om parterna inte har träffat avtal om annat. Avtalet om behörighet ska vara antingen

- a) skriftligt, eller muntligt och skriftligen bekräftat,
- b) i en form som överensstämmer med praxis som parterna har utbildat mellan sig, eller
- c) i internationell handel, i en form som överensstämmer med handelsbruk eller annan sedvänja som parterna kände till eller borde ha känt till och som är allmänt känd och regelmässigt iaktas av parter i avtal av föreliggande typ vid det ifrågavarande slaget av handel.”

Tjeckisk rätt

5 Artikel 11.3 i zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (lag nr 99/1963 om civilprocess) (nedan kallad civilprocesslagen) har följande lydelse:

”Om domstolarna i Republiken Tjeckien är behöriga att pröva målet, men det saknas bestämmelser om territoriell behörighet eller denna inte kan fastställas, ska Nejvyšší soud (Högsta domstolen, Republiken Tjeckien) slå fast vilken domstol som ska pröva och avgöra målet.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 6 FD, med hemvist i Slovakien, och Dúha reality, som är ett bolag bildat enligt slovakisk rätt med säte i Slovakien, i egenskap av borgenär respektive gäldenär, ingick två avtal om penninglån den 29 juni 2016 respektive den 11 mars 2017.
- 7 Vart och ett av dessa två avtal innehöll en prorogationsklausul med identiskt innehåll, enligt vilken en tvist som inte kan lösas genom skiljeförfarande ”ska avgöras inom ramen för ett domstolsförfarande vid den tjeckiska domstol som har materiell och territoriell behörighet”.
- 8 Genom ett avtal om överlåtelse av fordringar av den 8 december 2021 överlät FD sina fordringar till följd av låneavtalet på sammanlagt 153 740 EUR till Inkreal, ett bolag bildat enligt slovakisk rätt med säte i Slovakien.
- 9 Eftersom Dúha reality inte hade betalat tillbaka lånen, väckte Inkreal den 30 december 2021 talan vid Nejvyšší soud (Högsta domstolen), den hänskjutande domstolen, dels om att Dúha reality skulle föreläggas att betala fordringarna, dels om fastställande av vilken tjeckisk domstol som är territoriellt behörig att pröva målet i sak enligt artikel 11.3 i civilprocesslagen, med tillämpning av prorogationsklausulerna i låneavtalen.
- 10 Inkreal har anfört att prorogationsklausulerna utgör giltiga avtal om domstols behörighet i enlighet med artikel 25.1 i förordning nr 1215/2012 och att det inte föreligger någon annan särskild eller exklusiv behörighet för någon domstol enligt förordningen.
- 11 Den hänskjutande domstolen har i detta avseende påpekat att enligt EU-domstolens praxis kan förordning nr 1215/2012 endast tillämpas om det föreligger en anknytning till ett annat land. Den hänskjutande domstolen vill få klarhet i huruvida denna förordning är tillämplig på den situation som är aktuell i det nationella målet, där anknytningen till ett annat land är begränsad till ett sådant avtal om domstols behörighet som avser domstolarna i en annan medlemsstat än den där avtalsparterna har sitt säte. Såväl i doktrin som i medlemsstaternas nationella rättspraxis har olika lösningar valts i detta avseende.
- 12 Den hänskjutande domstolen anser att även om tillämpligheten av förordning nr 1215/2012 skulle kunna motiveras bland annat för att uppnå en enhetlig tolkning av förordningen och med hänsyn till unionslagstiftarens uttalade vilja att respektera parternas avtalsfrihet, kvarstår det faktum att en sådan situation som den aktuella i det nationella målet skulle kunna kvalificeras som rent inhemsk, eftersom enbart parternas vilja inte är tillräcklig för att deras avtalsförhållande ska anses vara av internationell karaktär.
- 13 Mot denna bakgrund beslutade Nejvyšší soud (Högsta domstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till EU-domstolen:

”Kan [förordning nr 1215/2012], med hänsyn till den omständigheten att en anknytning till ett annat land är en nödvändig förutsättning för tillämpning av denna förordning, tillämpas enbart på grund av att två parter med hemvist i samma medlemsstat kommer överens om att en domstol i en annan medlemsstat i Europeiska unionen har behörighet?”

Prövning av tolkningsfrågan

- 14 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artikel 25.1 i förordning nr 1215/2012 ska tolkas så, att ett avtal om domstols behörighet genom vilket avtalsparter med säte i en och samma medlemsstat avtalar om att domstolen i en annan medlemsstat ska vara behörig att pröva tvister som uppkommit till följd av deras avtalsförhållande, omfattas av denna bestämmelse även om någon annan anknytning till denna andra medlemsstat saknas.
- 15 För att besvara den ställda frågan erinrar domstolen inledningsvis om att inte bara lydelsens av en unionsbestämmelse ska beaktas, enligt fast rättspraxis, vid tolkningen av denna, utan också det sammanhang i vilket den förekommer och det mål som eftersträvas med den rättsakt som bestämmelsen ingår i (dom av den 22 juni 2023, Pankki S, C-579/21, EU:C:2023:501, punkt 38 och där angiven rättspraxis).
- 16 Vad gäller lydelsen av artikel 25.1 i förordning nr 1215/2012 framgår det av denna bestämmelse att om parterna, oberoende av var de har hemvist, har träffat avtal om att en domstol eller domstolarna i en medlemsstat ska vara behöriga att avgöra en redan uppkommen tvist eller framtida tvister i anledning av ett bestämt rättsförhållande, ska dessa domstolar vara behöriga, såvida inte avtalet är ogiltigt på materiell grund enligt lagen i den medlemsstaten. Vidare föreskrivs i nämnda bestämmelse att denna behörighet ska vara exklusiv om parterna inte har träffat avtal om annat. Slutligen anges i punkterna a-c i samma bestämmelse hur avtal om domstols behörighet ska ingås.
- 17 Ordalydelsen i artikel 25.1 i förordning nr 1215/2012 utgör således inte hinder för att ett avtal om domstols behörighet, varigenom avtalsparter med hemvist eller säte i samma medlemsstat avtalar om att domstolarna i en annan medlemsstat ska vara behöriga att pröva tvister som uppkommit till följd av rättsförhållandet dem emellan, omfattas av denna bestämmelse, även om någon annan anknytning till denna andra medlemsstat saknas.
- 18 Vad gäller det sammanhang i vilket artikel 25.1 i förordning nr 1215/2012 ingår, följer det av fast rättspraxis att behörighetsreglerna i förordningen endast kan tillämpas om det finns anknytning till ett annat land (se, för ett liknande resonemang, dom av den 1 mars 2005, Owusu, C-281/02, EU:C:2005:120, punkt 25, samt dom av den 8 september 2022, IRnova, C-399/21, EU:C:2022:648, punkterna 27 och 29).
- 19 I skälen 3 och 26 i förordning nr 1215/2012 används visserligen begreppen ”civilrättsliga ärenden som har gränsöverskridande verkningar” respektive ”gränsöverskridande tvister”, men förordningen innehåller inte någon definition av den anknytning till ett annat land som är avgörande för förordningens tillämplighet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 3 juni 2021, Generalno konsulstvo na Republika Bulgaria, C-280/20, EU:C:2021:443, punkt 30).
- 20 I artikel 3.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1896/2006 av den 12 december 2006 om införande av ett europeiskt betalningsföreläggande (EUT L 399, 2006, s. 1) definieras emellertid begreppet ”gränsöverskridande fall” som ett fall där åtminstone en av parterna har sin hemvist eller sin vanliga vistelseort i en annan stat än den medlemsstat där den domstol vid vilken talan väckts är belägen (dom av den 3 juni 2021, Generalno konsulstvo na Republika Bulgaria, C-280/20, EU:C:2021:443, punkt 31 och där angiven rättspraxis).

- 21 Eftersom båda dessa förordningar omfattas av området för civilrättsligt samarbete med gränsöverskridande verkningar, ska tolkningen av de likvärdiga begrepp som unionslagstiftaren har använt sig av i förordningarna harmoniseras (dom av den 3 juni 2021, *Generalno konsultstvo na Republika Bulgaria*, C-280/20, EU:C:2021:443, punkt 32 och där angiven rättspraxis).
- 22 Det framgår vidare av domstolens praxis att en anknytning till ett annat land dessutom föreligger när situationen i den aktuella tvisten kan ge upphov till frågor rörande fastställandet av den internationella behörigheten för domstolar (se, för ett liknande resonemang, en *ce sens*, dom av den 8 september 2022, *IRnova*, C-399/21, EU:C:2022:648, punkt 28 och där angiven rättspraxis).
- 23 I förevarande fall kan det konstateras att tvisten i det nationella målet motsvarar definitionen av begreppet ”gränsöverskridande fall” i enlighet med vad som anges i punkt 20 i förevarande dom. Parterna i denna tvist har nämligen säte i en annan medlemsstat än den medlemsstat där den domstol ligger, vid vilken talan väckts på grundval av det ifrågavarande avtalet om domstols behörighet.
- 24 Såsom den tjeckiska regeringen och Europeiska kommissionen har anfört ger tvisten i det nationella målet vidare upphov till frågor rörande fastställandet av den internationella behörigheten, närmare bestämt frågan huruvida det är domstolarna i Republiken Tjeckien som är behöriga att avgöra tvisten eller domstolarna i Republiken Slovakien, som är den medlemsstat där båda avtalsparter har sitt säte.
- 25 En sådan rättslig situation som den aktuella i det nationella målet har under dessa omständigheter en sådan anknytning till ett annat land som avses i ovan i punkt 18 angiven rättspraxis. Den omständigheten att det föreligger ett avtal om behörighet varigenom domstolarna i en annan medlemsstat än den där avtalsparterna har sitt säte ges behörighet innebär nämligen i sig att tvisten i det nationella målet har gränsöverskridande verkningar.
- 26 Artikel 25 i förordning nr 1215/2012 ska dessutom tolkas mot bakgrund av målen att respektera parternas självbestämmanderätt och att göra exklusiva avtal om val av behörig domstol effektivare, vilka anges i skälen 15, 19 och 22 i förordningen.
- 27 När de gäller syftet med förordning nr 1215/2012 har domstolen vid upprepade tillfällen slagit fast att förordningen syftar till att göra reglerna om behörighetskonflikter på privaträttens område mer enhetliga genom behörighetsbestämmelser som har en hög grad av förutsebarhet. Bestämmelserna syftar således till att främja rättssäkerheten genom att stärka rättsskyddet för personer hemmahörande i Europeiska unionen, så att en kående utan svårighet kan avgöra vid vilken domstol denne ska väcka talan och en svarande rimligtvis kan förutse var talan kan väckas mot vederbörande (dom av den 14 september 2023, *EXTÉRIA*, C-393/22, EU:C:2023:675, punkt 26 och där angiven rättspraxis). I detta sammanhang kräver rättssäkerhetsintresset att den nationella domstol vid vilken talan väckts enkelt ska kunna avgöra sin egen behörighet utan att vara tvungen att göra en prövning av målet i sak (dom av den 28 januari 2015, *Kolassa*, C-375/13, EU:C:2015:37, punkt 61 och där angiven rättspraxis).
- 28 Det ska i detta hänseende påpekas att en tolkning av artikel 25.1 i förordning nr 1215/2012, enligt vilken ett sådant avtal om domstols behörighet som det aktuella i det nationella målet omfattas av denna bestämmelse, svarar mot det mål att främja rättssäkerheten som eftersträvas med förordningen.

- 29 Eftersom avtalsparter med säte i samma medlemsstat med giltig verkan kan avtala om att domstolarna i en annan medlemsstat ska vara behöriga att pröva tvister som uppkommit till följd av deras avtalsförhållande, utan att någon ytterligare anknytning till denna andra medlemsstat krävs, bidrar en sådan möjlighet till att säkerställa att käranden känner till den domstol där han eller hon kan väcka talan, att svaranden anger vid vilken domstol talan kan väckas mot honom eller henne och att den domstol vid vilken talan väckts enkelt kan pröva sin egen behörighet.
- 30 Tillämpligheten av artikel 25.1 i förordning nr 1215/2012 på ett sådant avtal om domstols behörighet som det aktuella i det nationella målet minskar vidare risken för parallella förfaranden och förhindrar att oförenliga domar meddelas i olika medlemsstater, på så sätt som krävs för en välfungerande rättsskipning, såsom anges i skäl 21 i förordningen.
- 31 Om det i förevarande fall inte avgjordes vilken domstol som är behörig enligt förordning nr 1215/2012, utan enligt de berörda medlemsstaternas nationella bestämmelser om internationell privaträtt beträffande domstols behörighet, skulle det nämligen finnas en ökad risk för behörighetskonflikter som hotar rättssäkerheten. Tillämpningen av dessa nationella bestämmelser kan nämligen leda till helt olika lösningar.
- 32 Målet att främja rättssäkerheten skulle dessutom äventyras om artikel 25.1 i förordning nr 1215/2012, under sådana omständigheter som de aktuella i det nationella målet, endast var tillämplig under förutsättning att det, utöver det avtal varigenom domstolarna i en annan medlemsstat gjordes behöriga, finns ytterligare omständigheter som kan visa att den ifrågakvarande tvisten har gränsöverskridande verkningar.
- 33 Eftersom ett sådant villkor innebär att den domstol vid vilken talan väckts måste pröva huruvida sådana ytterligare omständigheter föreligger och bedöma deras relevans, skulle detta nämligen inte bara minska förutsebarheten för de avtalslutande parterna i den domstol som är behörig att pröva deras tvist, utan även göra det mer komplicerat för den domstol vid vilken talan väckts att pröva sin egen behörighet.
- 34 Domstolen har emellertid i detta sammanhang redan slagit fast att valet av domstol i en prorogationsklausul endast kan bedömas mot bakgrund av överväganden som har samband med de krav som uppställs i artikel 25 i förordning nr 1215/2012, eftersom överväganden avseende anknytningen mellan den utpekade domstolen och det omtvistade förhållandet eller huruvida avtalet om domstols behörighet är välgrundat saknar samband med dessa krav (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 mars 1999, Castelletti, C-159/97, EU:C:1999:142, punkt 5 i domslutet).
- 35 Det ska dessutom understrykas att tillämpligheten av artikel 25.1 i förordning nr 1215/2012 på ett sådant avtal om domstols behörighet som det aktuella i det nationella målet återspeglar det ömsesidiga förtroendet mellan de rättsvårdande myndigheterna i unionen, vilket det hänvisas till i skäl 26 i förordningen, och bidrar således till att bevara och utveckla ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, bland annat genom att underlätta tillgången till rättslig prövning i den mening som avses i skäl 3 i förordningen.
- 36 Den regel som föreskrivs i artikel 1.2 i Haagkonventionen av den 30 juni 2005 om avtal om val av domstol, som återfinns i bilaga I till rådets beslut 2009/397/EG av den 26 februari 2009 om undertecknande på Europeiska gemenskapens vägnar av konventionen om avtal om val av domstol (EUT L 133, 2009, s. 1) och godkänd genom rådets beslut 2014/887/EU av den 4 december 2014 (EUT L 353, 2014, s. 5), vederlägger slutligen inte denna tolkning. Enligt denna

bestämmelse ”ska ett mål anses som internationellt, såvida inte parterna har hemvist i samma medlemsstat och förbindelserna mellan parterna och alla andra faktorer av betydelse för tvisten, oavsett den valda domstolens säte, är knutna endast till den staten”.

- 37 Såsom kommissionen har gjort gällande återspeglar regeln i artikel 1.2 i konventionen ett eget val som gjorts av konventionens upphovsmän med hänsyn till behovet av att hitta en lösning som kunde medföra en bred anslutning på internationell nivå.
- 38 Till skillnad från konventionens upphovsmän valde emellertid unionslagstiftaren att inte införa någon liknande regel i förordning nr 1215/2012, samtidigt som unionslagstiftaren i skäl 3 i förordningen betonade målet att bevara och utveckla ett område med frihet, säkerhet och rättvisa genom att vidta åtgärder rörande samarbete i civilrättsliga ärenden som har gränsöverskridande verkningar.
- 39 Mot bakgrund av samtliga ovanstående överväganden ska den ställda frågan besvaras enligt följande. Artikel 25.1 i förordning nr 1215/2012 ska tolkas så, att ett avtal om domstols behörighet genom vilket avtalsparter med säte i en och samma medlemsstat avtalar om att domstolen i en annan medlemsstat ska vara behörig att pröva tvister som uppkommit till följd av deras avtalsförhållande, omfattas av denna bestämmelse, även om någon annan anknytning till denna andra medlemsstat saknas.

Rättegångskostnader

- 40 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Artikel 25.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område

ska tolkas så,

att ett avtal om domstols behörighet genom vilket avtalsparter med säte i en och samma medlemsstat avtalar om att domstolen i en annan medlemsstat ska vara behörig att pröva tvister som uppkommit till följd av deras avtalsförhållande, omfattas av denna bestämmelse, även om någon annan anknytning till denna andra medlemsstat saknas.

Underskrifter